

เทศน์เช้า วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

มนุษย์ต้องการอาหารเพื่อดำรงชีวิต จิตต้องการธรรมะเพื่อความร่มเย็นเป็นสุข จิตนี้เป็นนักท่องเที่ยว เวลาจิตไปเกิดเป็นพรหม เกิดเป็นเทวดา เกิดเป็นมนุษย์ เกิดในนรกอเวจี ได้สิทธิเสมอภาคกันในการเกิด เกิดเป็นพรหมก็เป็นพรหมเสมอกัน สมบูรณ์ในการเกิดเป็นพรหม เกิดเป็นเทวดาก็เสมอกันโดยการเป็นเทวดา เกิดเป็นมนุษย์ก็เสมอกันด้วยความเป็นมนุษย์ แต่ในการเกิดเป็นพรหม อำนาจวาสนาของพรหมก็แตกต่างกัน อายุยืน อายุสั้น สิ่งที่เป็นทิพย์ก็แตกต่างกัน แตกต่างกันอย่างนี้ เกิดเป็นเทวดาก็แตกต่างกัน

เกิดเป็นมนุษย์ เห็นไหม เกิดเป็นมนุษย์มีความสมบูรณ์ในความเป็นมนุษย์ มีกายกับใจเหมือนกัน แต่ทำไมกิเลสมันเผาผลาญหัวใจแตกต่างกัน บางคนเกิดมาเป็นมนุษย์ เขามีความสุข ความร่มเย็นในหัวใจของเขาพอประมาณ บางคนเกิดเป็นมนุษย์ เห็นไหม กระเสือกกระสน ทุกข์ยาก มันเป็นเพราะเหตุใด? มันเป็นเพราะกรรมคือการกระทำ ทำสิ่งใดมา ทำสิ่งใดมานั้นมันเป็นจิตเป็นนิสัยในหัวใจ แต่เพราะบุญกุศลถึงได้เกิดในสถานะ การเกิดนี้เป็นสถานะที่การเกิด แต่หัวใจมันไม่เหมือนกัน หัวใจมันแตกต่างกัน

ฉะนั้น เราเกิดเป็นชาวพุทธพบพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเป็นเรื่องของหัวใจใจ ศาสนาพุทธ นี้พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น สอนใครได้หนอ? เพราะมันเป็นเรื่องของหัวใจใจ ศาสนาพุทธ เห็นไหม พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มันจะไปตื่นที่ไหนล่ะถ้าหัวใจมันไม่ตื่น มันไปตื่นที่หัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมาในโลกเหมือนกัน เกิดมาเป็นมนุษย์เหมือนกัน คนเกิดมามีจิต จิตตัวนี้มันมีกิเลสตัดหาความทะยานอยาก กิเลสตัดหาความทะยานอยากตัวนี้เหมือนค้อนไฟ

มนุษย์เกิดมาถือค้อนไฟคนละหนึ่งค้อน คือใครเกิดมาก็มีพลังงานในหัวใจเหมือนกันทุกคน แล้วค้อนไฟนั้นก็ให้ความร้อนกับใจของตัวเอง ถือค้อนไฟนั้นไปแล้วก็บ่นว่าร้อน ร้อน ร้อน

กาลนั้นมีบุคคลอยู่ผู้หนึ่งผู้มีความฉลาดมาก คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทิ้งค้อนไฟนั้นทิ้งแล้ว ได้ทิ้งค้อนไฟนั้นแล้ว แล้วพยายามสั่งสอนเราบอกว่าให้ทิ้งค้อนไฟอันนั้น ให้ทิ้งค้อนไฟอันนั้น แต่เราเกิดมา นี่หัวใจมันต้องการตรงนี้ไง ต้องการธรรมะเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงหัวใจ

เราเกิดมา เห็นไหม ปัจจัยเครื่องอาศัยทางโลกมันพออยู่พอกิน พออยู่พอกินนะถ้าเรารู้จักประหยัดมัธยัสถ์ แล้วรู้จักการใช้จ่าย เรารู้จักต่างๆ ชีวิตนี้พออยู่ได้ แต่หัวใจจะมั่งมีศรีสุขขนาดไหน ทุกข์จนเชียวใจขนาดไหน มันก็มีความทุกข์เหมือนกันไง ในสโมสรสันนิบาตทุกดวงใจว่าแห้ว ทุกดวงใจว่าแห้ว ว่าแห้วเพราะอะไร? เพราะมันพร่องไง ใจนี้พร่องอยู่เป็นนิจ ในหัวใจคนมันพร่องอยู่เป็นนิจนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงวางธรรมและวินัยนี้ไว้ ถ้าเป็นฆราวาสให้เรารู้จักหักเสียดละ

ถ้าเราไม่รู้จักเสียดละ ถ้าเสียดละขึ้นมามันเสียดละเพื่อสิ่งใด? เสียดละให้หัวใจมันเป็นสุภาพบุรุษ ให้มันรับฟังเหตุ รับฟังผล ถ้าจิตใจมันตระหนี่ถี่เหนียวมันไม่เป็นสุภาพบุรุษ มันไม่รับฟังเหตุผลของใครทั้งสิ้น ก็เลศครอบหัวมัน ก็เลศครอบงำมัน แล้วมันก็ว่ามันมีความรู้ มีความฉลาด มันเป็นคนยอดคนไง จิตนี้เป็นนักท่องเที่ยว เวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ แต่เราก็ไม่รู้จักชีวิตของเรา เราไม่รู้จักชีวิตของเรา

เราเกิดมาพบพุทธศาสนา ศาสนาสอนลงที่นี้ไง สอนลงที่ว่าเรานี้เราลืมตาอยู่ ตาใสๆ นี่แหละ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา ถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมา ตาใสๆ นี่แหละมันจะแก้ไขของมัน แต่เวลาเราเคลิบเคลิ้มหลงไหลไป ตาใสๆ นี่แหละแต่ตาบอดสิ มันไม่รู้ไม่เห็นของมันไง มันเชื่อมั่นในตัวของมันเองไง ถ้ามันเชื่อมั่นในตัวของมันเอง นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสอนให้เสียดละไง ถ้าเสียดละแล้วมันฟังเหตุฟังผลนะ

ถ้าฟังเหตุฟังผล เห็นไหม นี่ใจเขาใจเรา มนุษย์เกิดมาทุกคนเกลียดความทุกข์ ปราบปรามความสุขทั้งนั้น เราก็คิดเหมือนกัน ทุกคนก็คิดเหมือนกัน แล้วสิ่งที่ไม่ดี สิ่งที่ยึดเบียนเราจะไปทำลายคนอื่นทำไม? เวลาเราทำคนอื่นนะ เราทำคนอื่นเราคิดว่าเราได้เปรียบ เราคิดว่าเราได้ผลประโยชน์ของเราไง เราทำลายคนอื่นเท่ากับทำลายหัวใจของเรา เราทำลายหัวใจของเราเพราะอะไร? เพราะมโนกรรม มโนกรรมมันเกิดก่อนนะ เวลาที่มีความรู้สึกนึกคิดเราถึงมีการกระทำ มโนกรรม กายกรรม วาจากรรม

เวลาภรรยา วชิกรรมออกไปมันออกไปจากไหนล่ะ? ออกจากมโนกรรม เวลามันออก จากมโนกรรมแล้วใครมันรับผลล่ะ? ก็มโนกรรมรับผล ทำสิ่งใดก็แล้วแต่ตกอยู่ที่ใจทั้งหมด พอ ตกอยู่ที่ใจทั้งหมด เราเกิดเป็นมนุษย์ เห็นไหม เกิดเป็นมนุษย์ เพราะในสมัยพุทธกาลนะ เวลา ใครได้ทำบุญกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม ที่ว่าครอบครัวที่มีฐานะมากแล้วลูก ชายป่วย เวลาพ่อแม่จะไปเอาหมอมารักษา ก็กลัวว่าหมอมจะมาเห็นสมบัติของตัวเองแล้วคิดค่ารักษา แพง เอาลูกชายไปทิ้งไว้หน้าบ้าน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นว่าเขาจะมีนิสัยใจ นี้ ไปโปรดสัตว์ ไปบิณฑบาตผ่านไปฉายแสงฉัพพรรณรังสีให้เขาเห็นหน่อยเดียว เขาเห็นอันนั้น เขามีความปลื้มใจมาก แล้วเขาเสียชีวิตที่นั่น เขาไปเกิดเป็นเทวดาใจ

ด้วยความปลื้มใจแค่นั้นนะเขาไปเกิดเป็นเทวดา แล้วเขาก็คู่พ่อของเขา เวลาพ่อของเขา เป็นเศรษฐีมีเงินทองมหาศาล มีลูกชายอยู่คนเดียว นี่แล้วก็ขี้เหนียว เวลาลูกชายเจ็บไข้ได้ป่วยจะ รักษา ก็กลัวจะเปลืองทรัพย์ เปลืองสมบัติ เวลาลูกชายตายไป ไปคร่ำครวญอยู่นะ เอาศพไปฝังไว้ ไปร้องไห้ทุกวันๆ ไปเฝ้าศพลูกชายใจ ลูกชายไปเกิดเป็นเทวดา ลูกชายเกิดเป็นเทวดาเห็น อยากรจะโปรดพ่อ นี่วันนั้นร้องไห้ เอ๊ะ ใครร้องไห้มานั่งที่หลุมศพนั้นก่อน ร้องไห้คร่ำครวญอยู่ นั้นนะ ไอ้พ่อมันจะร้องไห้ เอ๊ะ ใครร้องไห้ก่อนล่ะ? กิ่งงนะ บอกว่า

“เอ็งมาร้องไห้ทำไม? เอ็งมาร้องไห้ทำไม? อ้าว ก็ลูกของข้า เอ็งมาร้องไห้ทำไม?”

“ก็จะมาร้องไห้เอาดาวเอาเดือนไป” จะร้องไห้เอาดาวเอาเดือน

พอกิ่งงนะ บอกว่า “เอ็งจะบ้าหรือ เอาดาวเอาเดือนไปได้อย่างไร?”

นี่ลูกที่ไปเกิดเป็นเทวดาย้อนกลับใจ “แล้วเอ็งจะบ้าหรือ คนตายไปแล้วจะร้องไห้ให้มัน ฟันมาได้อย่างไร?” ได้สติเลย เห็นไหม

นี่เวลาทำบุญกุศลกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แค่เห็นเท่านั้นแหละเขาได้บุญ กุศลของเขา นี่การเสียสละให้ฝึกฝนอย่างนั้น ฝึกฝนเพื่อจิตใจ เวลามันฟังเหตุฟังผล มันจะมี เหตุผลของมัน ถ้ามีเหตุผลของมัน เห็นไหม เราเกิดมานะมีร่างกายและจิตใจเสมอกัน เราเป็น มนุษย์เหมือนกัน เราเป็นคนเหมือนกัน แต่ทำไมเราคิดไม่เหมือนกัน เรามีหัวใจ นี่หัวใจทำไมมัน แตกต่างกัน? แตกต่างกัน เห็นไหม ด้วยจริต ด้วยนิสัย ด้วยการกระทำมา สิ่งทีกระทำมา ใน ปัจจุบันนี้สิ่งที่ทำบุญกุศลมันเกี่ยวในวัฏฏะ มันเป็นอามิส

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนท์เวลาจะนิพพาน “อานนท์ เธอบอกขานะ สิ่งที่เขาบูชาด้วยอามิสให้ปฏิบัติบูชาเราเถิด ให้ปฏิบัติบูชาเราเถิด”

ถ้าใครปฏิบัติบูชามันจะแก้ไขกันที่นี้ไง ถ้ามันแก้ไขกันที่นี้ เห็นไหม มรรคญาณ มรรคทางอันเอกมันมีหนึ่งเดียว จะปฏิบัติแนวทางใด วิธีการใด ถ้ามันเข้ามาสู่มรรคนั้นเป็นความจริง ถ้าแนวทางปฏิบัติใดก็แล้วแต่ ถ้ามันไม่เข้าสู่มรรคนั้นมันจะไปไหนล่ะ? ถ้ามันไม่เข้าสู่มัคโค ไม่เข้าสู่ทางอันเอก แล้วทางมันอยู่ไหนล่ะ? ทางมันอยู่ไหน? ทางของใคร? นี่ทางของใครนะ ใจของใคร ภพของใคร กิเลสของใคร หัวใจของใคร ถ้าจิตมันเข้ามาสู่ใจของตัว มันก็เข้ามาแก้ไขที่ใจของตัว ถ้ามันไม่เข้ามาสู่ใจของตัวมันจะไปไหน? มันจะไปไหน?

ถ้ามันไปไหนมันก็จะส่งออกใจ ส่งออกมันก็เรื่องของโลกใจ เรื่องของโลกก็เรื่องของวิญญูะ ใจ เรื่องของวิญญูะก็เรื่องของจิตที่ท่องเที่ยวอยู่ใจ เรื่องของเวียนตายเวียนเกิดอยู่ที่นี่ไง ทำบุญกุศลก็เวียนตายเวียนเกิด ก็เวียนกันอยู่ที่นี่ไง แล้วมันไม่เข้าถึงหลักเกณฑ์ไหน ถ้าเข้าถึงหลักเกณฑ์เข้าอย่างไร? ถ้าเข้าอย่างไรนะ ถ้าจิตมันไม่สงบก่อน จิตไม่สงบเข้ามามันงานของใคร? มันงานของใคร? อาการของใจไม่ใช่ใจ อาการของใจ เราอาบเหงื่ออาบน้ำ หาเงินหาทองอยู่ที่นี่หาให้ใคร? หาให้ใคร เราว่าหาให้เราๆ เป็นความจริงหรือเปล่า?

ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด ถ้าเขาไม่พลัดพรากจากเรา เราก็พลัดพรากจากเขา นี่เงินทองใช้ทุกวัน มันก็พร่องไปทุกวัน ถ้าเงินทองยังอยู่กับเรา เราตายจากมันไปมันก็เป็นของเราหรือเปล่า? นี่ไงเราอาบเหงื่อต่างน้ำหาว่าเป็นของเราๆ แต่ถ้าเป็นของเราละ เราเสียสละออกไปเสียสละออกไปนี่มันของเรา ของเราเพราะอะไร? ของเราเพราะว่ามันเป็นทิพย์

คำว่าเป็นทิพย์นะมันเป็นความรู้สึก ถ้าเราเคยทำบุญมาเมื่อ ๑๐ ปี ๒๐ ปีที่แล้วเรายังจำสิ่งนั้นได้ มันยังร้อนๆ สดๆ อยู่อย่างนั้นนะ มันยังอุ่นๆ อยู่อย่างนั้น สิ่งนั้นเพราะอะไร? เพราะมโนกรรมมันซบลงที่ใจ ถ้ามันซบลงที่ใจ เห็นไหม เวลาเราตายไปจิตนี้ออกจากร่าง จิตนี้ออกจากร่างมันจะไปอุบัติที่ไหนมันเป็นเรื่องของเวรของกรรม แล้วสิ่งที่เราทำอยู่ มโนกรรม สิ่งที่มีมันอยู่กับใจ มันไปกับใจนั้นมันเป็นอะไร? ความรู้สึกนึกคิดใจ ความลับไม่มีในโลก จิตที่มันเป็นของมัน เห็นไหม

ฉะนั้น สิ่งที่แสวงหาว่าเป็นของเราๆ มันเป็นของเราชั่วคราว เป็นของเราโดยสมมุติ ถ้ามันยังอยู่กับเรานี้เป็นของเรา แต่ถ้ามันพลัดพรากจากเรา เป็นของเราไหม? แต่ถ้าเสียสละออกไป

จิตนี้มันเป็นคนเสียสละออกไป เป็นนามธรรมฝังลงที่จิต เป็นของเราไหม? เป็นของเราไหม? ถ้าเป็นของเรามันจะไปกับเรา ไปกับจิตดวงนี้ จิตจะเวียนตายเวียนเกิดขนาดไหน บุญกุศลไปกับมันทั้งนั้นแหละ เพราะบุญกุศลอันนี้ในกรรมมันถึงเกิด ความเกิดเป็นมนุษย์เราเสมอภาคด้วยความ เป็นมนุษย์ แต่จิตใจของเราไม่เหมือนกัน

เอตทัคคะ ๘๐ องค์นะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งเอตทัคคะ ๘๐ องค์ ความถนัดแต่ละคนไม่เหมือนกัน ความถนัดของแต่ละใจไม่เหมือนกัน เพราะความถนัดอันนั้น เวลาชำระกิเลส มรรคญาณอันเดียวกัน ชำระล้างกิเลสอันเดียวกัน มรรคญาณทำให้กิเลสสิ้นไป แต่จริตนิสัยไม่เหมือนกัน ฉะนั้น เวลาประพฤติปฏิบัติถึงที่สุดแห่งทุกข์แล้ว เห็นไหม เอตทัคคะ ๘๐ องค์ แล้วเอตทัคคะ ๘๐ องค์รวมลงที่ไหนล่ะ? รวมลงที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ตั้งเอง ถ้าคนจะตั้งเขา ถ้าไม่มีความรู้จะไปตั้งสิ่งใดได้

นี่เวลาสร้างบุญกุศลมา พระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย สิ่งนั้นถึงมีอำนาจวาสนาบารมี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระปัจเจกพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ เราสาวก สาวกณะ สาวก สาวกจะได้ทำบุญกุศลมาถึงมาได้ยินได้ฟัง ถ้าได้ยินได้ฟัง ฟังเทศน์นี้ ฟังเข้าใจไหม? ถ้าฟังเทศน์ฟังเข้าใจ เราสร้างบุญกุศลมาเพื่อมีบาทรฐาน ฟังแล้วเข้าใจ ถ้าฟังเทศน์ไม่เข้าใจนะ “วันๆ หลวงพ่อมีแต่บ่น บ่นทุกวันเลย น่ารำคาญ” นี่ฟังไม่เข้าใจ ฟังไม่เข้าใจมัน รำคาญ

ถ้าฟังเข้าใจ ถ้าธรรมนะเวลามันสะท้อนใจ มันเข้าสู่จิตได้สำนึกขณะขณะของกองสยงเกล้าเวลานี้ขลุ่ยหมดคนนะ ถ้าขลุ่ยนั้นล่ะมันสะท้อนกิเลส ถ้ามันสะท้อนกิเลสเราต้องมีปัญญา เราต้องคิดแล้ว เราทำอย่างนั้นได้ไหม? เราทำอย่างนี้ถูกต้องไหม? แล้วทำไม สิ่งที่ว่ามโนกรรม ทำสิ่งใดได้อย่างนั้น ใครทำอย่างใดได้อย่างนั้น เพราะการกระทำนั้นเกิดจากจิต การกระทำนั้นเกิดจากมโนกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ล้านเปอร์เซ็นต์ แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาด้วยความดี ความชั่วของใคร?

ความดี ความชั่ว เห็นไหม นี่เราต้องอาศัยอามิส อามิส สิ่งของ เราต้องอาศัยสิ่งต่างๆ เราถึงพอใจของเรา แต่เวลาจิตมันสงบเข้ามามันไม่ต้องอาศัยสิ่งใดเลย มันอยู่โดยตัวของมันเองเลย พุทโธ พุทโธ พุทโธ จนพุทโธไม่ได้เลย พุทโธนี้มันเป็นการนึกเอา พุทโธนี่ก็เป็นคำบริกรรม

เวลามันละเอียดเข้ามาไม่ใช่ทั้ง ไม่ใช่ปล่อย มันละเอียดกลมกลืนมาเป็นอันเดียวกัน กลมกลืนมาจนละเอียดเข้ามา จนพูดโง่ไม่ได้ จนมันเป็นจิตของมันล้วนๆ สิ่งนั้นมันคืออะไร?

ถ้าสิ่งนั้นมันคืออะไร สิ่งนั้นนี่สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งอันนั้น ฐานที่ตั้ง นี่มักโศกทางอันเอก แล้วทางของใคร? ไครหาทางของตัวเองเจอ คนนั้นจะมีช่องทางเดินออกไป ไครหาทางของตัวเองไม่เจอ คนนั้นจะลุ่มลึกคลุกคลานอยู่กับโลกนี้ ปฏิบัติขนาดไหนมันก็เวียนตายเวียนเกิดกับโลกนี้ เพราะมันหาทางของตัวเองไม่เจอ ถ้ามันหาทางของตัวเองของมันเจอ มันจะแก้ไขเข้าไปสู่บ้านของมันได้ มันจะเข้าไปแก้ไขภวาสวะ แก้ไขภพของมันได้ ถ้าแก้ไขภพของมันได้มันทำลายกิเลสของมันได้

เราเกิดมา เห็นใหม่ ทุกคนทำบุญกุศลมาก็เพื่อความมั่งมีศรีสุข เพื่อความสุขสบายของเรา มั่งมีศรีสุขนั้นเป็นผลของวิภูษณะนะ แต่ถ้าในปัจจุบันนี้เรามีสติ มีปัญญา หน้าที่การงานนี้สมบัติชั่วคราว สมบัติของโลก สมบัติที่เป็นสาธารณะ ไครมีปัญญาก็ตัดดวงมาเป็นของตัวเองได้ ไครมีปัญญานะ สมบัติสาธารณะ นี่ธุรกิจการค้าต่างๆ ไครมีเขาวนปัญญาจะหาสิ่งนั้นมาได้ แต่สมบัติในหัวใจละ? สมบัติที่ว่าทุกดวงใจว่าแห้ว จะมั่งมีศรีสุขขนาดไหน ทุกดวงใจว่าแห้ว เพราะมันมีกิเลสทำให้มันพร่องอยู่

จิตใจมันพร่องอยู่เป็นนิจ ไม่มีความอึดเต็ม เป็นไปไม่ได้ที่มันจะไม่มี ความทุกข์ แล้วถ้ามีความทุกข์ สมบัติของเรา สมบัติในใจของเรา กับสมบัติของโลกเราจะเลือกสิ่งใด? ถ้าสมบัติของเรา เราพยายามฝึกฝนของเรา เห็นใหม่ เพราะมีครูมีอาจารย์ มีธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สาวก สาวกจะขอให้ได้ยินได้ฟัง

คนเจ็บไข้ได้ป่วยเขาต้องการหมอรักษามาก เรานี่จิตใจมันป่วยด้วยไข้ของกิเลส มันป่วยด้วยความพร่องของมัน ด้วยความไม่รู้ของมัน แล้วธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันก็มีอยู่ในปัจจุบันนี้ แล้วถ้ากิเลสมันคือร้อนนะ มันบอกว่าสิ่งนั้นเขียนเสือให้วัวกลัว ไม่มี อะไรก็ไม่มี แต่เวลามันต้องการของมัน มันแสวงหาของมันตามกิเลสมันบอกว่าดี บอกว่ามี แต่เวลาทำความจริงขึ้นมามันบอกว่าไม่มี ไม่มีเพราะไม่มีการปฏิบัติ ไม่มีเพราะมันไม่เป็นปัจจัยตั้ง ไม่มีเพราะมันไม่เป็นสันติภูมิจิโ

ถ้ามันมีจริง มันรู้จริงเห็นจริง มันเป็นปัจจัยตั้ง เષชัญหน้าสดๆ ร้อนๆ พระศรีอริยเมตไตรยอนาคตก็จะมาตรัสรู้เรื่องอริยสัจนี้ พระศรีอริยเมตไตรยข้างหน้าก็จะมาตรัสรู้ มาฆ่า

กิเลสเหมือนกับที่เราเข้าไปสดๆ ร้อนๆ อย่างนี้ ถ้าทำได้จริงนะ แต่ถ้ากาลเวลามันล่วงผ่านไป
สังคมก็เลอะเลือนไป ธรรมวินัยก็อยู่อย่างนี้ แต่ไม่มีใครสนใจ ไม่มีใครศึกษามัน ถ้าศึกษามันนะ
แล้วประพฤติปฏิบัติให้ตามความเป็นจริงของเรา นี่เป็นผลประโยชน์ของเรา

จิตนี้เป็นนักท่องเที่ยว เวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ ปัจจุบันนี้เกิดมาเป็นมนุษย์ แล้วได้พบ
พระพุทธศาสนา แล้วถึงพุทธศาสนา ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง มีผู้ที่ประพฤติปฏิบัติถือธงชัย
นำหน้าเราไป แล้วเราจะทำหรือไม่ทำ มันต้องถามตัวเองว่าเราโง่หรือเราฉลาด เอวัง